

Polder.blad

oktober 2022

natuurpunt

Hobokense Polder

Algemene info

Lidmaatschap Natuurpunt: 30 euro per jaar te storten op onze rekening. Dit bedrag omvat het lidmaatschap voor het hele gezin. Als lid van Natuurpunt Hobokense Polder ontvangt men het algemeen verenigingsmagazine Natuur.blad en ons afdelingstijdschrift Polderblad.

Abonnementen: Natuurpuntleden kunnen zich via onze website abonneren op verschillende natuurstudietijdschriften: **Natuur.focus**, **Natuur.oriolus** en **Zoogdier**.

Abonnement op het tijdschrift Polderblad van Natuurpunt Hobokense Polder: voor leden van andere afdelingen door storting van 10 euro op onze rekening.

Verzekering: ieder Natuurpuntlid is verzekerd inzake burgerlijke aansprakelijkheid bij deelname aan de Natuurpuntactiviteiten. Niet-leden gaan mee op eigen verantwoordelijkheid.

Alle **betalingen** dienen te gebeuren op volgende rekening:

BE81 5230 8065 0424 van Natuurpunt Hobokense Polder. Op uw betalingen steeds reden van betaling en uw naam vermelden a.u.b.

Fiscaal aftrekbare giften (min. 40 euro) dienen rechtstreeks gestort te worden op rekening **BE56 2930 2120 7588 van Natuurpunt vzw, Michiel Coxiestraat 11 2800 Mechelen met vermelding "7742 Reservaatfonds Hobokense Polder"**.

Contactpersonen

Voorzitter:

Danny Jonckheere, 03 828 64 03 - 0478 33 24 27

Conservator Hobokense Polder:

conservator@hobokensepolder.be
Wim Mertens, 03 216 93 62
0499 58 99 16

Redactie en lay out Polderblad:

tijdschrift@hobokensepolder.be
Ria Thys en Luk Smets, 0476 33 79 36

Geleide wandelingen:

wandelingen@hobokensepolder.be
Annie Van Zwieten, 03 828 37 60

Ledenadministratie, penningmeester en webmaster:

leden@hobokensepolder.be -
webmaster@hobokensepolder.be
Luk Smets, 0477 66 94 32

Ardea-Vogelwerkgroep:

ardea@hobokensepolder.be
Eddie Schild, 0498 73 60 77

Natuurbeheer:

Runderen: André Van Langenhove,
03 288 00 81,
andre.van.langenhove@telenet.be

Hobokense Polder:

Wim Mertens, 03 216 93 62 -
0499 58 99 16

Hollebeekvallei:

Danny Jonckheere, 0478 33 24 27

Tarzanboskes:

Swa van Houtven: tarzanboskes@telenet.be

Goudklompjes: Peter Van Elsacker,
0486 82 27 92 -

peter.vanelsacker@skynet.be

Info natuurbeheer scholen: Diane De Clercq, diane.de.clercq@skynet.be, 0486 07 39 87

Volg ons op Facebook

Website: www.hobokensepolder.be

De **Polderwandelingen** worden verzorgd door onze natuurgidsen van Natuurpunt Hobokense Polder.

Een wandeling in de Hobokense Polder aanvragen? Hoe doe je dat?

Ieder die het wenst, ook scholen en verenigingen, kunnen een wandeling met natuurgids aanvragen bij Annie Van Zwieten. Contactgegevens: zie hoger.

Polderflits: Van tijd tot tijd brengen we onze leden via e-mail op de hoogte van dringende berichten, die via ons tijdschrift niet tijdig kunnen meegedeeld worden of als herinnering. Wenst u zulke berichten te ontvangen, geef dan uw emailadres door aan flits@hobokensepolder.be

Een dier in nood gevonden?

Probeer in geen geval het dier zelf te verzorgen, dus ook niet voederen of laten drinken. Plaats het dier in een goed geventileerde donkere doos en breng het naar het VOC.

Het VOC is elke dag open tussen 9 u en 17 u (ook weekend). Buiten deze uren: laat het slachtoffer achter in het daarvoor voorziene huisje voor het opvangcentrum.

VOC Brasschaat-Kapellen - Holleweg 43, 2950 Kapellen - 03 376 45 15 - voc.brasschaat-kapellen@vogelbescherming.be

Een toegankelijk natuurgebied

Foto: Dirk Vandorpe

Inhoudstafel

Colofon	2
Voorwoord	3
Kalender	4
11 11 11 in Hobokense Polder	10
Expeditie Natuurpunt	11
Goudklompjeswerking	12
Behaag ... Natuurlijk	13
Te koop! Natuurkalender '23	13
Maritieme Campus Antwerpen	14
Bezoek schepen Van Doesburg	15
"Eeuwig" stadsnatuurreservaat	15
Hobokens Wild	16
Orchideeën in Polderstad	17
Vogelwaarnemingen	18
Onze sponsors	20
Ardea aan het woord	21
Slechtvalken en boomvalk	22
Halsbandparkieten	23
Fenomeen vogeltrek	24
Onze zoogdieren: De lynx	25
Wedstrijd: Hobokense Polder	27
Activiteitenkalender	28

Met dank aan de fotografen.

Sinds haar ontstaan streeft Natuurpunt Hobokense Polder (vroeger de gelijknamige Werkgroep) een toegankelijk natuurgebied in een stedelijke omgeving na.

Planten en dieren komen op de eerste plaats, het is tenslotte een natuurgebied. Om mensen uit de stad en van elders te laten genieten van het natuurschoon legden we al in de jaren 1970, toen het nog verre van zeker was dat de Hobokense Polder groen zou blijven, een uitgebreid wandelpadennetwerk aan. Daarnaast kwamen er zitbanken, kijkhutten, kijkwanden en dergelijke meer.

De laatste jaren vinden honderden of zelfs duizenden wandelaars de weg naar het natuurgebied, waar tegelijkertijd tientallen reeën, vossen, steenmarters, watervogels en andere dieren een mooi plekje vinden om te leven.

Dit voorjaar moesten we om administratieve redenen een toegankelijkheidsregeling opstellen. In deze toegankelijkheidsregeling staat dat het natuurgebied voor voetgangers vrij toegankelijk is op de wandelpaden en met de fiets ook op de Scheldedijkwegel (de oude Scheldedijk).

Bij de publieke consultatie van deze regeling kwamen vijf reacties binnen, alle vijf met de vraag om de paden ook toegankelijk te maken voor (sport)fietsers.

Natuurpunt vindt dit niet wenselijk en we zijn dan ook niet op de suggesties ingegaan. Op onze website vind je een gedetailleerde motivatie hiervoor. Zie www.hobokensepolder.be, onderaan het item "Wandelen". Niet dat het onmogelijk is om te fietsen op de paden en een enkele fietser met voldoende respect voor de vele wandelaars vormt op zich geen probleem. Maar sportende (snelle) fietsers (zoals mountainbikers), al dan niet in groep, zijn echt niet combineerbaar met de primaire wandelfunctie van de smalle paden. Bovendien vormen knuppel- en vlonderpaden, klappoortjes en de aanwezige runderen een risico voor de fietsers en onze aansprakelijkheid. Daarom houden we het dus bij wandelpaden.

Geniet van uw volgende wandeltocht door de Hobokense Polder!

Wim Mertens

Conservator Hobokense Polder

Vlonderpad in de Hobokense Polder

Foto: Marnix Lefranc

Voorkaft:

Zwammen op berk

Foto: Phil Evans

Achterkaft:

Winterkoning op lisdodde

Foto: Guy Borremans

Kostendelend vervoer
(7 cent/km wordt op de
afspraakplaats georganiseerd)

Kindvriendelijke tocht

Voor deze activiteiten dient
ingeschreven te worden

Zaterdag 1 oktober tot 13 november

Herfsttrektellingen op de Scheldedijk

Info: Maarten Mortier - mmortar@hotmail.com 0496 86 98 44

Walter De Weger - deweger.walter@skynet.be 0495 23 77 10

Tegen het einde van de zomer zijn er al enkele soorten, zoals gierzwaluwen, boomvalken en wespdevieën, die de kriebels voelden om terug te migreren naar het zuiden. Later in de herfst worden zij gevolgd door de andere zomergasten. Hun plaats wordt dan ingenomen door de wintergasten die vanuit het noorden naar onze contreien afzakken om hier in mildere omstandigheden de winter door te brengen.

Op verschillende trektelposten wordt dit fascinerende schouwspel van migrerende waadvogels, eenden, zang- en roofvogels in kaart gebracht. Vogelwerkgroep ARDEA organiseert voor de 17e keer deze herfsttrektellingen op de Scheldedijk in de Hobokense Polder ter hoogte van het informatiebord over migrerende vogels. Ieder jaar kunnen we toch enkele zeldzame vogels de revue zien passeren. Denk maar aan de groepen kraanvogels, ooievaars, kramsvogels, koperwieken en wie weet beflijsters. Naargelang de windrichting, verschijnen ook minder voorkomende roofvogels zoals visarend, rode en zwarte wouw, ten tonele. Ook de Schelde heeft soms verrassingen in petto met bever of zeehonden. Al de verzamelde gegevens van de verschillende trektelposten geven de beleidsmakers en wetenschappers een duidelijker beeld

Vlucht kraanvogels - Foto: Guy Borremans

van hoe het gesteld is met ons milieu.

We beginnen dit jaar op zaterdag 1 oktober om 7.30 u met de dagelijkse trektellingen tot 13 november. Hou wel de blog van ARDEA in het oog, want bij slecht weer gaat de trektelling NIET door. De trektellingen starten samen met de telling in het kader van Eurobirdwatch. Elk jaar organiseert BIRDLIFE INTERNATIONAL de EURO-BIRDWATCH. In heel Europa worden er op hetzelfde moment vogels geteld. Dit jaar op 1 oktober. Iedereen, kenners, beginners en geïnteresseerden zijn steeds van harte welkom. Tijdens deze dagen komen we dikwijls

ogen te kort.

Onze trektelpost wordt nog steeds bedreigd door de bouwplannen van een maritieme campus MCA op de voormalige site van BP, naast/op de Scheldedijk: met o.a. 6 buildings van +50 m hoogte is dit een glazen "Atlantic Wall" op enkele honderden meters van de Trektelpost! Er loopt nu wel een nieuwe piste dat deze inplanting meer noordelijker zou plaats vinden, maar momenteel is er nog altijd de bouwvergunningsaanvraag op de plaats van de voormalige site van BP. Voor de laatste stand van zaken zie bijgevoegde link: www.hobokensepolder.be/Groenpoort

Zaterdag 8 oktober om 13 u

Natuurbeheer in de Blikvelden

Leiding: Raf Van der Veken – vrijwilligers@hobokensepolder.be

Een korte greep uit de uit te voeren werken: zwerfpuil rapen, het wandelpad onderhouden, ...

Praktisch:

Afspraak om 13 u aan einde van de Frieslandstraat door de poort van de

Blikfabriek, aan het gele poortje. Einde is voorzien omstreeks 17 u.

Te voorzien: werkkledij die tegen een stootje kan, stevig schoeisel, handschoenen. **Graag op voorhand bericht, als je komt.**

Zaterdag 15 oktober om 9 u

Natuurbeheer in de Hobokense Polder

Leiding: Wim Mertens - 03 216 93 62 – 0499 58 99 16 – wim.a.mertens@proximus.be

Tekening: Herbert Vandelooy

Ook in de herfst staat in de Polder heel veel werk te wachten.

Wil je in de natuur samen met anderen de handen uit de mouwen steken en daarmee zorgen voor een gezonde leefomgeving? Kom dan bij de vrijwilligersploeg van de Hobokense Polder.

Praktisch:

Afspraak om 9 u aan de containers achter United Caps, Schroeilaan Hoboken. **Geef een seintje aan Wim dat je komt.** Einde omstreeks 13 u.

Zondag 16 oktober om 8 u

Vogeltrek Zeeland

Gids/leiding: Wim Roelant - 0477 34 07 21 - roelantwim@gmail.com (enkel voor bijkomende info!)

Op deze datum zitten we middenin de najaarstrek der vogels. Op dagen met goede actieve vogeltrek kan het dan heel interessant zijn je ergens op een locatie te plaatsen waar trekbanen samenkomen. In Zeeland zijn er zo wel enkele van die plekken. Afhankelijk van de heersende winden de dag zelf en de dagen voordien, mikken we daarom op ofwel het waarnemen van zeevogeltrek (bij overheersend westelijke winden) of landvogeltrek (bij overheersend oostelijke winden).

Daarnaast is Zeeland natuurlijk de regio bij uitstek - en dichtbij genoeg voor een dagtocht - om pleisterende (trek) vogels waar te nemen. De diversiteit kan immers heel groot zijn, zowel de laatste zomergasten als de eerste

wintergasten toeven half oktober in onze contreien. Kom dus mee en geniet van dit schouwspel!

Praktisch:

Vertrek met eigen wagens om 8 u (Kostendelend vervoer 0.1 euro/km) onder het viaduct - Boomsesteenweg 335 Wilrijk, ter hoogte van t'Spant. Einde ter plaatse rond 17 u.

Inschrijven via ardea@hobokensepolder.be (met vermelding van "Vogeltrek Zeeland", uw naam, aantal personen, gsmnummer en emailadres)

Meebrengen: verrekijker, eventueel

Lepelaars - Foto: Guy Borremans

telescoop, schoenen en kleding volgens het weer, picknick. Honden zijn niet toegelaten op onze excursies.

Zondag 16 oktober om 10 u en om 14 u

Geleide wandeling in de Hobokense Polder met brunch ten voordele van 11.11.11

Info: Ria Thys – ria.thys@telenet.be of Eddy Maes – eddy_maes@telenet.be

Natuurpunt Hobokense Polder steunt de campagne 'Gevolgen van de klimaatcrisis op wereldniveau' van 11.11.11.

We zorgen voor natuurgidsen, die met de deelnemers de impact van de klimaatveranderingen op ons natuurgebied gaan bekijken. We ondersteunen de brunch, plooien leuke origamidier-tjes met de kinderen en zorgen voor een drankenstand.

Voor alle **praktische informatie**: zie verder in ons Polder.blad op blz. 10

Schrijf zeker tijdig in (tot uiterlijk 12 oktober) voor deze fijne activiteit.

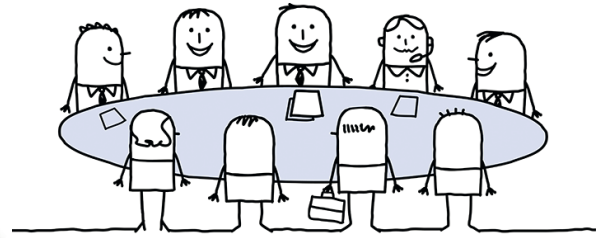
Foto: Luk Smets

Donderdag 20 oktober om 20 u

Beheervergadering in CC Moretus

Open vergadering: dus iedereen welkom!

Zondag 23 oktober om 9 u

Natuurbeheer Hollebeekvallei

Leiding: Danny Jonckheere - 0478 33 24 27

Catering: Dirk Vandorpe - 0494 83 31 85

We gaan het wandelpad achter de volkstuintjes tot aan het "motteke" nog eens maaien. Kijken hoe alles gesteld staat met onze bomen en struiken daar. En in het nabijgelegen bosje wat Japanse duizendknoop verwijderen.

Dus groot en klein steeds welkom om een handje te komen helpen, voor ieder voorzien we een lekkere koffie-koek en een bakje koffie of thee.

Praktisch:

Afspraak om 9 u aan de volkstuintjes. Einde omstreeks 13 u.

Geef een seintje aan Dirk voor de catering

Natuurbeheer in de Hollebeekvallei
Foto: Dirk Vandorpe

Zaterdag 12 november om 13 u

Natuurbeheer in de Blikvelden

Leiding: Raf Van der Veken – vrijwilligers@hobokensepolder.be

Een korte greep uit de uit te voeren werken: zwerfvuil rapen, het wandelpad onderhouden, takkenwallen maken, ...

Praktisch:

Afspraak om 13 u aan einde van de Frieslandstraat door de poort van de

Blikfabriek, aan het gele poortje. Einde is voorzien omstreeks 17 u.

Te voorzien: werkkledij die tegen een stootje kan, stevig schoeisel, handschoenen

Graag op voorhand bericht, als je komt.

Zaterdag 12 november om 16.30 u

Slaapplaatsstelling halsbandparkieten

Gids: Walter De Weger – 0495 23 77 10

Deze zomer hebben we een extra telling gedaan van de halsbandparkieten op het Kiel. Dit naar aanleiding van een bericht dat op de Grote put in Ekeren een tweede slaapplaats terug in gebruik genomen is door deze krijzende exoten.

We werden met verstomming geslagen van de enorme toename van de halsbandparkieten op het Kiel. We konden ca. 2400 exemplaren tellen die in kleine en grote groepjes laag door de straten kwamen aangevlogen. Het broedseizoen moet voor deze vogels wel zeer goed zijn verlopen.

Nu zijn we benieuwd naar de verdere evolutie van de opgang van de vruchten- en zaadetende parkieten. De zeer droge en warme zomer zal misschien

een belangrijke rol spelen. We zien nu al dat vanaf einde augustus de eiken, beuken en kastan-jebomen hun bladeren aan het verliezen zijn en dat door de droogte-stress de loofbomen ook hun onrijpe vruchten laten vallen om te kunnen overleven. Dit heeft misschien grote gevolgen voor alle zaadeten-de vogels en zoogdieren die in onze parken de winter moeten zien door te komen. De concurrentiestrijd voor het voedsel zal bikkelhard zijn.

Foto: Walter De Weger

Het gebrek aan natuurlijke vijanden en de zachte winters speelden in de kaart van deze groene exoten. Maar ook met hun imposante verschijning (bek) en het leven in luidruchtige groepjes maakt dat zij stand kunnen houden en territoria kunnen opeisen ten nadele van onze inheemse zaadeters en holbroeders zoals spechten, boomkluvers en kauwen...

Om de impact van deze snel oprukkende vogels op ons milieu beter te kunnen inschatten zijn er momenteel verschillende studies bezig. Hiervoor is

het belangrijk om hun aantallen, verspreiding en aangroei goed in kaart te brengen. Dit gaat het beste door hun gekende slaappleatsen te monitoren, en nieuwe slaappleatsen op te sporen.

Alle info over nieuwe slaappleatsen is welkom via mail naar ardea@hobokensepolder.be

Ardea organiseert een slaappleatstelling op het Kiel. Iedereen is welkom om mee te tellen. En je zult er ook zeker enkele gele en blauwe kleurvarianten kunnen waarnemen.

Donderdag 17 november om 20 u

Bewegingsvergadering in CC Moretus

Open vergadering: dus iedereen welkom!

Zondag 20 november om 9 u

Natuurbeheer in de Hobokense Polder

Leiding: Wim Mertens - 03 216 93 62 – 0499 58 99 16 – wim.a.mertens@proximus.be

Volop herfst in de Polder! Werk in overvloed. Wil je in de natuur samen met anderen de handen uit de mouwen steken en daarmee zorgen voor een gezonde leefomgeving? Kom dan bij de weekendvrijwilligers-

ploeg van de Hobokense Polder.

Praktisch:

Afspraak om 9 u aan de containers achter United Caps, Schroeilaan Hoboken. Einde omstreeks 13 u.

Geef een seintje aan Wim als je komt.

Zondag 27 november om 9 u

Dag van de Natuur - Natuurbeheer Hollebeekvallei

Leiding: Danny Jonckheere - 0478 33 24 27
Catering: Dirk Vandenbor - 0494 83 31 85

Tijdens de Dag van de Natuur ga je aan de slag met beheerwerken in een prachtige omgeving. De Natuurpuntvrijwilligers die er het hele jaar door in de weer zijn, zullen je begeleiden. Door samen te werken kunnen er op de Dag van de Natuur grote klussen geklaard worden. Daarenboven krijg je een fysieke workout waar je ontzettend veel voldoening uit haalt: je ziet meteen resultaat.

Iedereen is welkom! Dit jaar staat de Dag van de Natuur in het teken van de natuurbeschermers van de toekomst, dus kinderen en gezinnen zijn extra welkom.

Wat staat er op de planning? Wilgenstruweel kappen om zo de bosrand te verjongen; al deze takken worden in de takkenwallen verwerkt, zodat volgend voorjaar de grasmus of braam-

sluiper weer een goed onderkomen heeft. Ook zullen we een stuk van het grasveld maaien.

En er zullen met plantgoed van de Behaag natuurlijkactie weer wat verschillende struiken aangeplant worden.

Dus groot en klein steeds welkom om een handje te komen helpen.

Praktisch:

Afspraak om 9 u aan de Moerelei.

Einde omstreeks 15 u.

Meebrengen: warme kledij, stevige en waterdicht schoeisel en werkhandschoenen.

Wij zorgen voor GRATIS eten en drinken. Geef een seintje aan Dirk als je komt, dan weten wij hoeveel drank en eten er moet worden voorzien.

Praktisch:

- Afspraak: Hoek Willem Eekelersstraat en de Volhardingsstraat. Kijk ook naar de ARDEA blog om de juiste plaats van samenkomst te zien. De exacte slaappleats van deze exoot kan wel eens wisselen.
- Bijeenkomst: 16.30 u !! einde rond 18.30 uur
- Aanmelden gewenst voor 7 november via mail naar ardea@hobokensepolder.be of telefonisch via Walter, want in geval van slecht weer wordt deze telling verplaatst naar een ander moment.
- Meebrengen: wandelschoenen, verrekijker

Tekening: Herbert Vandelloo

Foto: Danny Jonckheere

Zondag 4 december om 10 u

Zwerfvuilactie in de Hobokense Polder

Leiding: Luk Smets - 0477 66 94 32 – luk.smets@telenet.be

Net voor de winter zorgen we nog eens voor een proper natuurgebied. De World Cleanup Day ligt intussen al meer dan twee maanden achter ons. We hebben wel onze Goudklompjes en verschillende ijverige wandelaars die geregeld zwerfvuil ruimen, maar we ervaren – jammer genoeg – dat het geen kwaad kan om 1 x per kwartaal een extra opruimactie te doen in en rond de Hobokense Polder.

Praktisch:

Afspraak om 10 u achteraan op de parking van United Caps, Schroelaan 15. Wij zorgen voor vuilzakken en grijp-stokken.
Meebrengen: werkhandschoenen, gesloten schoeisel (of laarzen)
Einde voorzien omstreeks 12 u

Graag op voorhand melden aan Luk, als je komt.

Foto: Ria Thys

Zaterdag 10 december om 13 u

Natuurbeheer in de Blikvelden

Leiding: Raf Van der Veken – vrijwilligers@hobokensepolder.be

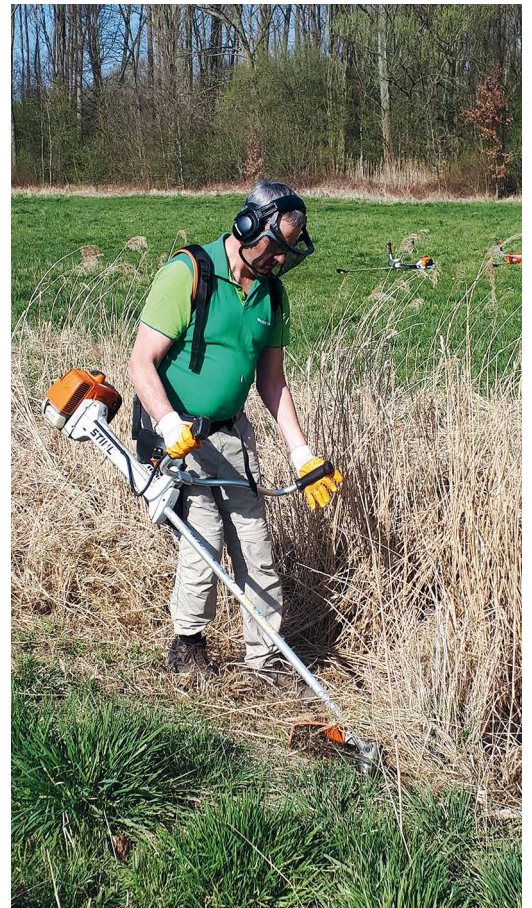
Een korte greep uit de uit te voeren werken: zwerfvuil rapen, het wandelpad onderhouden, takkenwallen maken, ...

Praktisch:

Afspraak om 13 u aan einde van de Frieslandstraat door de poort van de

Blikfabriek, aan het gele poortje. Einde is voorzien omstreeks 17 u. Te voorzien: werkkledij die tegen een stootje kan, stevig schoeisel, handschoenen

Graag op voorhand bericht, als je komt.

Donderdag 15 december om 20 u

Bestuursvergadering in CC Moretus

Open vergadering: dus iedereen welkom!

Zaterdag 17 december om 9 u

Natuurbeheer in de Hobokense Polder

Leiding: Wim Mertens, 03 216 93 62 – 0499 58 99 16

Ook nu staat er in het natuurgebied heel veel werk te wachten. Wil je samen met anderen de handen uit de mouwen steken en daarmee zorgen voor een gezonde leefomgeving? Kom dan bij de vrijwilligersploeg van de Hobokense Polder.

Praktisch:

Afspraak om 9 u aan de containers achter United Caps, Schroelaan Hoboken.

Geef een seintje aan Wim als je komt.

Zondag 18 december om 8 u

Ganzentocht Oostkust

Gids: Rudy Van Cleuvenbergen - rudy.vancleuvenbergen@skynet.be - 03 464 05 57

Leiding: Wim Roelant - roelantwim@gmail.com en 0477 34 07 21

Het jaarlijks terugkomend fenomeen van duizenden vriezeganzen lokt telkens opnieuw vele kijklustigen naar de Vlaamse Oostkustpolders. Hoewel

door de warmere winters de laatste jaren de aantallen slinken, blijven toch nog vele ganzen afzakken tot in Vlaanderen. Vandaag trekken we

doorheen de polders in de driehoek tussen grosso modo Oostende – Knokke – Brugge om de groepen ganzen te zoeken en te observeren. Naast de

“gewone” soorten als grauwe, kol- en kleine rietgans, trachten we uiteraard ook wat speciale soorten te vinden als dwerg- of roodhalsgans. Daarnaast hebben we ook oog voor andere wintergasten die Vlaanderen bezoeken vanuit het hoge noorden. Tevens kijken we uit naar geringde ganzen, waarvan we via de specifieke unieke code op hun ring, nadien het ganse traject van deze individuen kunnen nagaan. Het is natuurlijk afwachten wat het weer brengt. Ook de ganzen laten zich hierdoor leiden in hun keuze van het overwinteringsgebied. Bij streng winterweer in de landen benoorden ons, zijn de aantallen hier veel hoger en vice versa. Ontdek het mee op deze wintertocht!

Praktisch:

Inschrijven via ardea@hobokensepolder.be (met vermelding “Ganzentocht”, uw naam, aantal personen, gsm nummer en emailadres)

Afspraak om 8 u op de parking aan ‘t Spant op de Boomsesteenweg, 335 Wilrijk. Einde rond 17 u ter plaatse

Meebrengen: Verrekijker, telescoop, kledij volgens het weerbericht, picknick en drank
Kostendelend vervoer 0.1 euro/km

Honden zijn niet toegelaten op onze excursies

Grauwe gans - Foto: Walter De Weger

Zondag 15 januari om 14 u

Polderborrelwandeling: winterwandeling en Nieuwjaarsdrink in de Hobokense Polder

Gidsen: Danny Jonckheere en Wim Mertens

Inschrijven: Ria Thys, 0476 33 79 36 - ria.thys@telenet.be

Er zijn enkele jaren overheen gegaan. Onze laatste Nieuwjaarswandeling was begin januari 2020.

We trachten de gezellige traditie van heel wat jaren begin 2023 te herennen en wandelen vandaag het nieuwe jaar in in ons eigen natuurgebied de Hobokense Polder. Het is bovendien een mooie gelegenheid om mekaar

onze beste wensen voor een gezond en natuurvriendelijk 2023 over te brengen.

Verdere praktische info geven we je in het volgend Polder.blad dat rond Kerstmis verschijnt.

Maar noteer nu reeds de datum in je agenda 2023.

Foto: Sonja Van Kerckhoven

Zondag 29 januari om 7.45 u

Bustocht naar Zeeland (NL)

Gids: Luc Van Schoor, 0494 33 63 09 - lucvanschoor46@gmail.com

Leiding: Walter Van Spaendonk, 0479 98 57 77 - walter.van.spaendonk@skynet.be

Na corona knopen we terug aan met de traditionele Zeelandtochten. Er is geen steltloperstocht geweest, dat geeft ons ruimte om Walcheren en Beveland in te palmen als daar iets is beleven valt tenminste. Als de voorbereiding uitwijst dat Schouwen-Duiveland en/of Goeree-Overflakkee deze dagen vogelrijker zijn, dan gaan we daar naartoe.

Brouwersdam past natuurlijk in alle scenario's. Zeehonden, zeeduikers, zeldzame futen, etc.

We zullen zeker zoeken naar enkele plekjes waar we wilde en kleine zwa-

nen en de voornaamste ganzen kunnen zien. Als je jezelf wil voorbereiden, fris dan even de vliegbeelden op van vogels als steenloper, bonte, paarse en drieteenstrandloper en aanverwanten.

Praktisch:

Inschrijven door storten van 25 euro/persoon vóór 12 januari, voor studenten is dat 18 euro/persoon. Jongeren met begeleiding onder 12 jaar kunnen gratis mee (wel inschrijven). Gezinnen betalen nooit meer dan 65 euro. Gelieve het bedrag over te schrijven op rekeningnummer BE02 9799 7675 4740 van Natuurpunt Zuidrand met

vermelding van “Bustocht Zeeland”, de namen van de deelnemers en een telefoonnummer (lieft gsm).

Picknicken doen we in een café waar ook soep te verkrijgen is.

Vertrek om 7.45 u aan ‘t Spant, Boomsesteenweg 335 Wilrijk en einde rond 19 u in Wilrijk.

Meebrengen: verrekijker, telescoop, vogelgids, fototoestel, warme regen-vrije kledij en schoeisel, picknick en enkele euro's voor soep en/of drank
Opmerking: Bekijk in januari even het programma, mogelijk staat er dan een verbeterde versie van deze aankondiging.

Zondag 16 oktober om 10 u en om 14 u

Geleide wandeling in de Hobokense Polder met brunch t.v.v. 11.11.11

Wie vorig jaar genoot van de boeiende wandeling en de heerlijke brunch, komt dit jaar zeker terug.

Onze natuurgidsen zorgen voor een wandeling met als invalshoek: de impact van klimaatwijzigingen op het natuurgebied. Met dit wandelthema sluiten we aan op het campagnethema van 11 11 11, nl. klimaatrechtvaardigheid.

Van de brunch kan je genieten na een ochtendwandeling of voor de namiddagwandeling.

Met deze activiteit steunt Natuurpunt Hobokense Polder de campagne van 11.11.11. Zij vragen aandacht voor de gevolgen van de klimaatcrisis over de hele wereld. In landen met een laag inkomen is de klimaatverandering al langer voelbaar, maar de mensen beschikken niet over de middelen om zich daartegen te beschermen.

Je kan dus mee investeren in een betere wereld én genieten van een boeiende wandeling en een lekkere brunch.

Praktisch:

Afspraak op de parking van United Caps (andere locatie dan vorig jaar!)

- ✓ De gegidste **ochtendwandeling** vertrekt om 10 u. Na de wandeling, rond 11.30 u, verwennen we de deelnemers met een brunch.
- ✓ De gegidste **namiddagwandeling** vertrekt om 14 u. Je kan komen brunchen vanaf 13 u.

Voorzie zeker degelijk wandelschoeisel!

De deelnemers aan een gegidste wandeling kunnen op het wandelparcours deelnemen aan een prettige quiz, waaraan leuke prijzen verbonden zijn.

Tussen 10 u en 16 u: Natuurcafé met lekkere bieren en sappen.
Kans om Hobokens Wildpakketten aan te schaffen!

Bijdrage:

Volwassenen: 15 euro (2 gezond belegde broodjes, fruit, koffie of thee en een koekje)

11.11.11

VECHT MEE TEGEN ONRECHT

Kinderen tot 12 jaar: 8 euro (1 gezond belegd broodje, fruit, fruitsap en een koekje) en deelname aan een knutselmoment.

Kinderen tot 3 jaar gratis

We voorzien ook broodjes met vegetarisch beleg.

Inschrijven is noodzakelijk en kan tot 12 oktober op www.11polder.be

Info: Ria Thys – ria.thys@telenet.be of Eddy Maes – eddy_maes@telenet.be

Foto: Ben Van Oeteren

Expeditie Natuurpunt 2022

Na een geweldige Expeditie Natuurpunt in 2021 moesten we, als team Hobokens Wild, niet lang nadenken om opnieuw mee te doen aan de editie van 2022 en opnieuw geld in te zamelen voor de Hobokense Polder. In december hadden we reeds onze eerste brainstormsessie met de nieuwe coaches Bart en Koen. We kozen dit jaar voor de Maasroute: 22 km kanovaren en 44 km wandelen. We hadden snel enkele ideeën om terug het minimumbedrag van 1500 euro in te zamelen.

Na het succes van vorig jaar kozen we om opnieuw een Valentijnsactie met snoep en chocolade te organiseren, maar we wilden dit jaar ook iets gezonder aanbieden met vers gemaakte soep. De actie was een groot succes, maar daarnaast kregen we nog goed nieuws. Via een vriend, die voor Coca Cola werkt, kregen we te horen dat zijn bedrijf een wedstrijd had uitgeschreven ten voordele van een goed doel en hij had de Hobokense Polder genomineerd. Bovendien kreeg zijn nominatie de meeste stemmen van zijn collega's. Er moest enkel een filmpje gemaakt worden om het project voor te stellen. Tijdens een beheerdag in de Blikvelden hebben we dan ook onze beste film- en regisseurstalenten bovengehaald.

Om onze creatieve kant nog meer te laten zien, maakten en verkochten we dit jaar koelkastmagneten. We konden ook weer rekenen op Luk en Ria om een leuke en gezinsvriendelijke wandelzoektocht in elkaar te steken. Dit jaar was het vertrek en aankomst in Dienstencentrum Groen Zuid.

Na de verschillende corona-lock-downs hadden we dit jaar iets meer vrijheid en wilden we een groot eetfestijn organiseren. Eerst dachten we aan een kaas- en bieravond, maar uiteindelijk werd het een paella-festijn. Het vroeg veel voorbereiding, maar met de steun van het lokale jeugdhuis JOH en Chiro Sentroem konden we er een geweldige avond van maken. We bakten en verkochten bijna 100 porties en kregen onder de stralende zon veel leuke reacties.

Eveneens in navolging van vorig jaar organiseerden we begin juni een kruidenwandeling met natuurcafé. Helaas waren de weergoden ons die dag niet zo gunstig gezind en viel de regen heel de middag met bakken uit de lucht. Het leek wel op de laatste uren van de expeditie van vorig jaar. Gelukkig waren er wel nog enkele dappere deelnemers die het weer wilden trotseren en drinken we zelf ook al eens graag een biertje. Op die manier konden we van het natuurcafé toch nog een winstgevende activiteit maken.

Einde juni was het dan eindelijk zover: de eigenlijke expeditie. Op 24 juni konden we onze tent al opzetten bij de lokale voetbalclub van Lanaken. Na een gezellige avond en een goede nachtrust vertrokken we zaterdagochtend voor een kanotocht op de oude Maasvlakte. Onderweg konden we genieten van de prachtige natuur met Konikpaarden en Galloway-runderen, die kwamen afkoelen in het water. Het leek een rustige tocht te worden, maar bij de eerste stroomversnelling zagen we net voor ons een kano met enkele collega's omslagen, dus waren we gewaarschuwd. We passeerden nog verschillende watervalletjes, maar buiten één keer vast komen te zitten op een moeilijk punt, verliep de vaart voorspoedig. Dit was, zoals we zelf een paar keer met eigen ogen zagen, niet voor alle teams het geval.

Na het dobberen moesten we nog 7 km wandelen naar onze kampeerplek in een gezellige boomgaard te Leut. En zoals de naam het eigenlijk zelf al zegt, het was leuk in Leut. We konden gezellig nakaarten met andere teams, lokale biertjes drinken in de openluchtbar of dansen tijdens de "silent disco".

Zondag 26 juni wachtte ons een zware uitdaging. We moesten 44 km afleggen van Leut naar Diepenbeek. Via het Nationaal Park Midden Limburg passeerden we verschillende landschappen: van heide tot bos, van een oude mijnterril tot beekvallei. Kortom een prachtige wandeling in het Nationaal Park Hoge Kempen maar we hebben ook afgezien met deze pittige afstand. In Diepenbeek wachtte ons tenslotte een feestelijk onthaal. Moe, voldaan en een avontuur rijker, keerden we terug naar huis.

Wij willen bij deze iedereen nogmaals bedanken om ons op welke manier dan ook te steunen en wie weet tot volgend jaar...

Bart, Calle, Denis, Koen, Raf en Roel

**Vanwege het afdelingsbestuur:
Proficiat met jullie prestatie en
1000 x DANK!**

Goudklompjeswerking

Tekst: Peter Van Elsacker - Foto's: Rita Tjollijn en Georges Broelinckx

In juni hebben we nog hulp gekregen van de scholen het Hofke van Thys en de Leerexpert van de August Leyweg 10 en 14. We maaiden de zijanten van het wandelpad van het Zeggenveld tot aan de Schelgedijkwegel (de kasseiweg) en naar de parking op het einde van de Scheldelei en de ingang naar de picknickweide. De kinderen van het Hofke van Thys rakelden al het maaisel bij elkaar zodat het netjes kon afgevoerd worden. Bovendien hadden ze in een veld plantjes Japanse duizendknoop uitgetrokken. De rest van de maand was het aan verschillende klassen van de Leerexpert. Ook hier was het verwijderen van Japanse duizendknoop een belangrijke taak: langs het eikenpad en op het Kompasveldje naast de United Caps. Al goed dat het niet altijd Japanse duizendknoop was, maar ook gewone maaiwerken langs de wandelpaden in het Polderbos en langs het eikenpad. Dan was juli daar en konden alle kinderen die ons het afgelopen schooljaar geholpen hebben, van een verdiende grote vakantie genieten. Heel erg bedankt allemaal voor jullie hulp bij het beheren van ons natuurgebied!

Het was dus aan de Goudklompjes om in juli en augustus het werk te klaren. Het maaien van de wandelpaden was een belangrijke prioriteit, met de nodige zorg om op plaatsen waar ook Japanse duizendknoop stond, deze niet te mengen met het gewone maaisel.

Dit maaisel voeren we af naar enkele stortplaatsen waar de groendienst van de stad dat komt halen om in hun installaties te composteren.

Japanse duizendknoop leggen we meestal ter plaatse op hopen - waar het al groeide - zodat het zich niet verder kan verspreiden

door transport, vandaar dat u die hopen hier en daar ziet liggen in de Polder.

Alle officiële wandelpaden in het Polderbos kwamen aan beurt: langs de jachthaven, het AS Adventurepad tussen Schelgedijk en Schelgedijkwegel (in het noordelijk deel in het gebied), het pad tussen het Broekskot en het Rallegat, de zijanten van het vlonderpad en het rolstoelpad aan de Scheldelei. Fietsenstallingen en grasvelden werden gemaaid: het nabije Sibbeldje op het Salamanderpad, het bosklasje aan de Vierkante put, de boorden rondom de United Caps en het Polderke van Thys (waar vooral Japanse duizendknoop staat) en het

Zeggenveld. Deze maaiwerken combineren we met ander werk in de buurt, zoals het omzagen van bomen die gevaarlijk overhellen en het wegsnoeien van overhangende, hinderende takken (Schelgedijkwegel, pad langs Scheldelei).

Ons "rasterploegje" van vier mannen werkte aan onze infrastructuur, voornamelijk aan het veeraster. We hebben heel wat kilometers prikkeldraad staan, waarvan oudere stukken van zeker 15 jaar, bijgevolg is het onderhoud onontbeerlijk geworden. Rotte weipalen en beschadigde draad vervangen, overgroeïende vegetatie wegsnoeien, poorten herstellen, het hoort er allemaal bij. Op een paar plaatsen werd het raster wat uitgebreid zodat hardnekkige haarden van Japanse duizendknoop door de runderen kunnen afgegeten worden, wat ons werk bespaart. Dicht bij het vlonderpad is er zo een, aan de Schelgedijkwegel ligt een andere.

Zo blijven we bezig met allerlei werken en werkjes om "onze Polder" in een goede toestand te houden.

Er waren klachten van bezoe-

Behaag ... Natuurlijk 2022

Behaag... Natuurlijk brengt leven in onze tuinen

De Actie Behaag.. Natuurlijk kent zijn 29e editie. Traditioneel worden er haagpakketten, klimplanten en fruitbomen aangeboden.

Tot en met 31 oktober 2022 kunt u uw steentje voor de natuur bijdragen door tegen sterk verlaagde prijzen

streekeigen haagplanten te kopen. Met de opbrengst van deze actie van Natuurpunt worden waardevolle natuurprojecten in uw buurt ontplooid.

In ons aanbod besteden we speciaal aandacht aan streekeigen groen voor kleinere tuinen. De prijzen van de pakketten liggen door de massale samenaankoop lager dan de kleinhandelsprijs.

Het plantmateriaal is ook van zeer degelijke kwaliteit.

Hoe bestellen?

Wel een dertigtal gemeenten in het westen van de provincie Antwerpen nemen deel. Bestellingen verlopen via deze gemeenten. Zie hiervoor: www.natuuraartselaar.be/behag/gemeenten.html

Te koop! Natuur.kalender 2023

De Natuurpunt kalender 2023 is een verzameling van 13 adembenemende natuurfoto's van de lens van bekende natuur- en landschapsfotografen.

Uitzicht: De kalender is overzichtelijk ingedeeld: 12 recto-verso bladen, 20 cm x 30 cm. Opegevouwen staat bovenaan telkens een foto, de onderzijde bestaat uit de kalendergegevens en bevat voldoende schrijfruimtes. Alle dagen van de week beschikken over dezelfde ruimtes. Voorzien van weeknummervermelding, feestdagen en ophangoog.. De bladen zijn aan elkaar gehecht met een ringsysteem.

Voor 10 euro heb je een jaar lang elke maand een nieuwe mooie foto aan je muur.

Te bestellen door storting op rekening BE81 5230 8065 0424 van Natuurpunt Hobokense Polder vzw met vermelding Natuurkalender 2023.

Met de aankoop heb je niet alleen een steuntje voor het geheugen, maar je ondersteunt ook onze inzet voor behoud en onderhoud van de Hobokense natuurgebieden. En ... ook leuk als een Kerst- of Nieuwjaarscadeautje!

Toch geen Maritieme Campus bij de Hobokense Polder?

We kregen **positieve signalen**, maar er is nog geen zekerheid

Luk Smets

Verrassing!

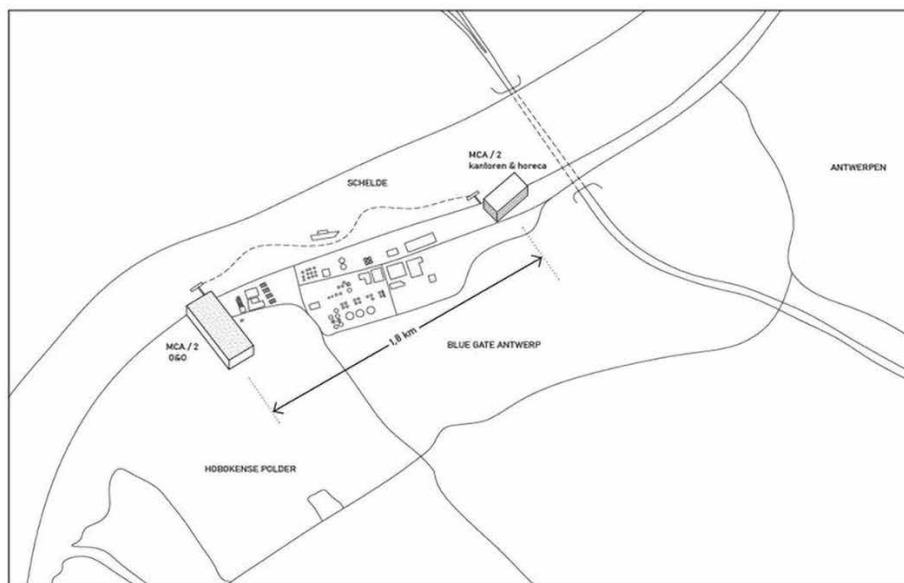
Maandag 18 juli bereikte ons een persbericht van het kabinet van Schepen Annick De Ridder van de stad Antwerpen. Daarin werd gewag gemaakt van een ruimtelijk ontwerpend onderzoek om de Maritieme Campus Antwerpen (MCA) in te planten in de zone voor stedelijke activiteiten aan de D'Herbouvillekaai tussen Blue Gate en de Schelde. Ook wordt het gebruik van de oude BP-site voor stedelijke activiteiten als mogelijkheid naar voor geschoven.

Dit bericht in volle vakantietijd was een verrassing. Bestaat er toch een mogelijkheid dat de bedreiging door de hoogbouw afgewend wordt? De pers pikte dit bericht niet op. Wij hadden het echter ook ontvangen en beslisten op 20 juli via een eigen persbericht hierover te communiceren. De teksten van beide persberichten kan je op onze website vinden.

Ons volgehouden protest lijkt succes te hebben

De stad schrijft zelf dat voortschrijdend inzicht haar heeft doen beseffen dat de BP-site op een andere wijze kan worden ingevuld, zodat deze verzoend kan worden met de context van de omringende Hobokense Polder.

Wij moeten daaruit besluiten dat ons reeds twee jaar durend protest succes heeft gehad. Dank zij meer dan 15000 handtekeningen onder een petitie, 1972 bezwaarschriften bij de omgevingsvergunningsaanvraag, een beroep bij de Provincie en onze stap naar de Raad voor Vergunningsbetwistingen bewezen we dat het maatschappelijk protest tegen de hoogbouwplannen van MCA breed gedragen is. In ons alternatief voorstel van mei 2021 stond ook een verschuiving van de

Figuur: Schets uit ons alternatief voorstel

MCA-hoogbouw naar de zone aan de D'Herbouvillekaai.

Bereid tot overleg, maar waakzaam

We blijven waakzaam, maar wensen zeker de uitgestoken hand van de schepen te aanvaarden en in overleg te gaan over de invulling van de oude BP-site. Idealiter zou die, gezien de ligging, uiteraard toegevoegd worden aan het natuurreservaat en zo de Antwerpenaars een groter wandelgebied schenken, wat zeker in deze hete tijden welkom zou zijn. Onlangs verscheen nog een studie van de afkoelende impact van robuuste natuurgebieden voor de wijde omgeving.

Maar we weten dat deze gronden op de bestemmingsplannen industriegrond zijn en willen zeker mee nadenken over een andere stedelijke invulling, welke rekening houdt met een minimale impact op de omgeving.

Navraag bij het kabinet van schepen De Ridder leerde ons dat alle pistes op dit moment grondig en tot in de punt-

jes onderzocht worden. Men hoopt in het najaar te zullen landen.

En ons beroep bij de Raad voor Vergunningsbetwistingen?

De stad heeft het momenteel over onderzoeken. Zoals op ATV werd gezegd zijn alle pistes nog open. Projectontwikkelaar Reslea zegt open te staan voor dit onderzoek naar een alternatief, maar wijst ook op mogelijke problemen op de voorgestelde locatie. Voetbalclub Beerschot liet op ATV weten dat ze niet langer belangstelling hebben voor een voetbaltempel op die plaats. De obstakels lijken dus niet onoverbrugbaar.

Maar Reslea heeft haar omgevingsvergunning. Zolang deze niet officieel wordt ingetrokken, blijft onze zaak lopen. Door die vergunning blijft het omstreden project immers als een zwaard boven het hoofd hangen.

Info over onze strijd tegen de bedreiging van de Hobokense Polder: www.hobokensepolder.be/Groenpoort/mca.html

We willen uitdrukkelijk onze leden en sympathisanten bedanken. De honderden giften maken dat de steeds oplopende juridische kosten draagbaar zijn voor onze plaatselijke Natuurpuntafdeling en betekenen een belangrijke morele steun voor de trekkers van de actie.

De strijd is mogelijk niet ten einde en de kosten kunnen nog oplopen. Je kan ons nog steeds steunen door een storting op rekening BE81 5230 8065 0424 van Natuurpunt Hobokense Polder vzw met vermelding "Fonds tegen hoogbouw". Elke bijdrage, hoe klein ook, wordt zeer gewaardeerd.

Bezoek van Schepen Els Van Doesburg

Els Van Doesburg volgde op maandagavond 31 mei 2021 Fons Duchateau op als schepen in Antwerpen. Ze is verantwoordelijk voor het kabinet wonen, patrimonium, groen, dierenwelzijn, stads- en buurtonderhoud, en gezondheids- en seniorenzorg.

Ze sprak snel de wens uit kennis te maken met de verschillende natuurreservaten in Antwerpen. Op 24 juni 2022 kwam ze met 6 medewerkers van haar kabinet op bezoek en werd ze door drie van onze bestuursleden rondgeleid in de Hobokense Polder.

We stelden de beheervormen voor en vertelden over de honderden mensen die onze natuurgidsen jaarlijks rondleiden en over de vaak gebruikte doe-rugzakjes, die gezinnen met kinderen kunnen ontlenen.

Maar we brachten ook de problemen en bedreigingen te berde. Zo kwamen de droogte en het geplande vernattingsproject (zie Polderblad van april) aan bod. Ook onze onrust door een mogelijke verhuus van de windmolen van Linkeroever naar Hoboken (*) en de blijvende vraag voor een hondenloopzone brachten we onder de aandacht.

En uiteraard werd ons meest heikel punt, de hoogbouw MCA, aangekaart. We legden er de nadruk op dat we op verschillende vlakken zeer goed met de stad samen-

Schepen Van Doesburg: zittend, derde van links - Foto: Ria Thys

werken. Denk maar aan de beheerovereenkomsten voor Hollebeek en Tarzanboskes en de uitbouw van een wandelpad in de Blickvelden. Maar uiteraard betekent dit niet dat we in alle dossiers op dezelfde lijn zitten als het stadsbestuur.

De wandeling was voor beide partijen heel aangenaam en leerrijk. Achteraf hebben we als cadeau twee sixpacks Hobokens Wild op het kabinet bezorgd.

(*) Intussen vernamen we via de pers dat het idee om de molen te verhuizen, verlaten is.

"Eeuwige" stadsnatuurreservaten

Het College van Burgemeester en Schepenen keurde op 26 augustus volgend besluit goed:

"112 2022_CBS_06973 Stedelijk patrimonium. Districten Antwerpen, Berchem, Ekeren en Hoboken. Natuurreservaten - Vestiging erfdiensbaarheid tot algemeen nut. Toelating - Goedkeuring"

Daardoor engageert de stad zich om de erkende natuurreservaten in haar eigendom en beheerd door Natuurpunt (**Bospolder, Ekers Moeras, Oude Landen, Wolvenberg-Brilschans, Groen Neerland en Hobokense Polder**) 'voor eeuwig' als natuurreservaat te behouden.

Dat betekent dat de stad zich engageert voor een zeer lange termijn en zelf niet de opheffing van het reservaatstatuut kan vragen. De toekomst op lange termijn van deze stadsnatuurreservaten is dus verzekerd.

Natuurpuntbier Hobokens Wild

Wild bier van Hoboken

Geniet van ons artisanaal gebrouwen bier en steun de prachtige natuur van de Hobokense Polder

Bestel nu uw bierpakket als origineel geschenk of gewoon ... lekker voor uzelf
Verkrijgbaar in 3 wilde biertypes:

fris en vol **Blond**
(6,5% Alc.)

kruidige **Tripel**
(8,0% Alc.)

warm winters **Amber**
(9,2% Alc.)

per soort of mix
in pakket van 6 of 12

Bestel nu via onze webshop: www.hobokensepolder.be/shop

Natuurpunt
Hobokense Polder

Afhaalpunt in Hoboken

Meer info: hobokenswild@hobokensepolder.be

Hobokens Wild wordt geschonken
in CC Moretus, de Novonov en
Klimzaal Blok

Sierlijk bierglas met opdruk
van het logo "Hobokens Wild"
Prijs 5 euro

Meer info op

www.hobokensepolder.be/hobokenswild
hobokenswild@hobokensepolder.be

Ook te koop als GESCHENKPAKKET:
5 bierflesjes en 1 glas: 21 euro !!!

Wil je heerlijk Hobokens Wild aankopen?
zie www.hobokensepolder.be/shop

Orchideeën in de Polderstadwijk

Tekst en foto's: Patrick Mannens

Ik kon enkele foto's van wespenorchissen in een voortuin in Polderstad nemen.

Het gaat over **Epipactis helleborine** of **breedbladige wespenorchis**.

Dit is een Europese orchidee, die helemaal niet zo zeldzaam is, maar vaak over het hoofd gezien wordt.

Ze groeit in 'arme' terreinen, dus waar gras wordt gemaaid en afgevoerd, bijv. vaak in steden op parkings, langs de straatkant en in tuintjes. Maar ze wordt dan meestal als 'onkruid' uitgetrokken.

Het is - als we de orchideeën in België bekijken - een laatbloeiër. Vanaf april begint de bloei-periode, mei en juni zijn de maanden met de meeste orchideeën. En vanaf juli wordt de oogst aan bloeiende soorten eerder klein.

Als liefhebber was ik dan ook blij te zien dat de tuinier die in Polderstad de tuin van het eerste appartementsgebouw onderhoudt, blijkbaar wist dat hij orchideeën in de tuin had staan, want hij had er mooi rond gesnoeid!

Dat verdient aandacht, vandaar deze 4 foto's: **Foto 1** geeft een detail weer van de bloemen. Wil je dat zien, dan zal je moeten door de knieën gaan.

Foto 2 toont hoe mooi de tuinier rond de planten heeft gesnoeid.

Foto 3 is het bovenste stuk van de bloemaar. Merk op: de bovenste knoppen moeten nog openen, de onderste sluiten alweer.

Foto 4: rechts een 5-tal uitgebloeide aren, links 2 die nog open bloemen dragen.

Na korte tijd, tegen eind augustus, is het zaad rijp en verdroogt de plant; dan kan je hem gerust afmaaien.

Ondergronds maken ze geen knollen, maar een wortelstok. Daarmee groeien ze de winter door om rond april/mei weer te verschijnen.

Orchideeën groeien in symbiose met schimmels in de grond. Ze uitsteken en verplaatsen heeft weinig nut. Vijandige schimmels zullen zich meestal meester maken en de kruipende wortelstok verteren.

Wie door deze tekst nieuwsgierig is geworden moet de kalender van 2023 volgen. Ik geef een **voordracht met fotomateriaal in maart en zal ook een wandeling begeleiden in mei** om te trachten een 10-tal orchideeën te tonen. In Limburg, langs de weg kant, in een groeve, in een reservaatje...

Foto 1

Foto 2

Foto 3

Foto 4

Vogelwaarnemingen – Regio Zuid Antwerpen

mei - juni - juli 2022

Luc Van Schoor - Vogelwerkgroep ARDEA

In vergelijking met dezelfde periode van vorige jaren lag het aantal ingevoerde waarnemingen, nl. 5554, eerder aan de lage kant. In dit totaal zitten min. 2000 waarnemingen verrat voor het derde opeenvolgende jaar van het broedvogelonderzoek, door vogelwerkgroep Ardea, voor de nieuwe Vogelatlas Vlaanderen – in uitvoering. Later volgt hierover een uitgebreider verslag.

Onder de 295 waarnemers voerde Danny Jonckheere met kop en schouders de lijst aan met 1657 waarnemingen gevolgd door Pierre Blockx met 745 wm en John Van de Voorde met 450 wm.

Voor de opvolging van de dagelijks ingevoerde vogelwaarnemingen - zie de Ardea- website www.hobokensepolder.be/vwg-ardea/waarnemingen.html waar iedereen, van leek tot kenner, zijn/haar steentje kan bijdragen door eigen waarnemingen in te voeren. Alvast bedankt voor je inbreng !

Soortenbespreking

Van de 123 vogelsoorten waarvan waarnemingen werden ingevoerd in de Ardea-regio, lichten we 30 soorten uit voor dit overzicht. Daarbij noteren we kanoet als nieuwe soort en een tweede waarneming van slangen-

arend. Mogelijke mei-waarnemingen van zwarte specht en blauwborst, beiden in een woonwijk te Edegem, werden na bevraging op "onzeker" gezet.

Het gaat blijkbaar niet zo best met de **fuut** in onze regio. Volgens de ingezonden soortgegevens was er slechts één geslaagd broedgeval, in Fort 5-Edegem, met 3 juvenielen waarvan er in juli nog 2 restten (LS,Pba,WDW)

Het opvangbekken van het waterzuiveringsstation Aquafin aan t Kielsbroek-Antwerpen is het enige watergebied waar **kuifeend** het hele jaar door pleistert en tot broeden komt. We telden er op 29 juni 18 adulte vogels waarvan min. 4 koppels en een wijfje met 3 pulli (LVS,DJ)

Vanaf 10 juli pleisterden 1 tot 2 **kleine zilverreigers** op de ondiepe Broekskotplas in de Hobokense Polder (MW, PVE, LSm, GB, FJ, PBe, SJ, DJa).

Een **zwarte ooievaar** vloog in ZW richting over Edegem op 24 juli (WVA).

Er werden min. 27 waarnemingen van **wespendief** ingevoerd. Het betrof bijna steeds 1 tot max 3 overvliegende vogels, verspreid over de regio. In Hemiksem e.o. was er waarschijnlijk een broedgeval (PH). In andere gebieden zoals Edegem, Hobokense Polder en Hove ontbraken broedgerelateerde

waarnemingen maar was een broedgeval niet uitgesloten. Wespendieven bezetten een uitgebreid territorium en zowel de adulte als jonge vogels vertonen rond en op het nest een onopvallend en zwijgzzaam gedrag.

Twee maal kwam er een NO-waarts overvliegende **zwarte wouw** in de kijker:

1 ex op 5 mei over Hobokense Polder (MVR)

1 ex over Hove (KDR)

Op 18 juni ook nog een oostelijk overvliegende **rode wouw** over Hoboken (Rve).

De **slangenarend** is een soort van het Middellandse Zee-gebied die de laatste jaren meer en meer in de "reptielengebieden" van Vlaanderen en Nederland voorkomt, voorlopig nog zonder concrete aanwijzingen voor broedgevallen. We noteerden alvast een NO-waarts vliegend exemplaar op 18 juni in Edegem, als 2de waarneming in onze regio (WVA).

De **havik** is als broedvogel een eerder schaarse gast in de bosrijke gebieden van onze regio.

Gezien het tijdstip van eerdere waarnemingen was er mogelijk een broedgeval in de omgeving Hove-Boechout. Op 22 juni werd 1 ex gezien en gehoord in Park Weyninxhove – Hove (SH)

Dit jaar vlogen weer jonge **slechtvalken** uit op de broedsites van UMI-CORE/Hoboken, AGFA/Mortsel en Christus Koningkerk /'t Kiel (MM, MH).

Een broedkoppel **boomvalk** bracht 2 jongen groot in de Hobokense Polder (MM,DJ)

Kwartel is een nachttrekker, waarvan de Zuid-Europese populatie, vooral tijdens warme perioden noordwaarts vliegt en dan later in het seizoen hier in Vlaanderen of Nederland tot broeden komt.

1 ex vloog in de nacht van 17 juni roepend over Hoboken (JPo).

Slangenarend - Foto: Walter De Weger

Nadat we op 18 april 2022 een record aantal van **16 kleine plevieren** vaststelden op de zandterreinen van Blue Gate – Antwerpen, was het met enige nieuwsgierigheid uitkijken naar mogelijke broedgevallen. Dat bleek geen eenvoudige klus vermits deze uitgestrekte terreinen zijn afgesloten en waarnemingen alleen vanop grondniveau mogelijk waren. Niettemin konden we met zekerheid 5 broedparen vaststellen waarvan er minimum drie met juveniele vogels, in totaal min. 9 jongen (LVS,DJ).

Op 13 mei werd de eerste **kanoet** in de Ardea-regio waargenomen en gefotografeerd op het slik langs de Scheldeoever – Hobokense Polder (RF).

Een **ransuil** vloog op 4 mei, rond middernacht, over de villawijk nabij het Middelheimpark – Antwerpen (WM). Lentewaarnemingen van deze soort zijn schaars in het zuiden van Antwerpen, zeker in parkgebieden waar voedselconcurrent bosuil - voorkomt als broedvogel.

Een wijfje **kleine bonte specht** voerde uitgevlogen jongen in een private tuin nabij het Recreatief – bos in Wilrijk op 31 mei (JJE).

Van **grote gele kwikstaart** werden tijdens deze periode zekere of waarschijnlijke broedgevallen vastgesteld in volgende gebieden:

- Fort V – Edegem met 4 juveniele vogels (OF).
- Industrierrein bij veerdienst Hoboken (LVS, DJ).
- Hof ter Linden – Edegem met min. 2 juvenielen (OF, WVA).
- St Catharinakerk – Hoboken e.o. (LVS, DJ).
- mogelijk een broedgeval in Fort VI – Wilrijk (MLe, WJo, WVS).
- en gelet op eerdere waarnemingen in april ook een broedgeval op campus Drie Eiken-Wilrijk (ES,NS,LS,FPV,JVV)

Op 2 mei pleisterde een doortrekkend mannetje **paapje** langs Golf 3-Eyken – Edegem (PBa).

Tijdens de eerste helft van mei vertoefde een mogelijk broedkoppel **roodborsttapuit** in de Beekhoek – Hove (JCe, SH, LR, DR, RY, Wen).

Een wijfje **beflijster** foerageerde op 5

Kleine plevier met pulli - Foto: Walter De Weger

mei in een private tuin nabij Fort VI – Wilrijk (JE).

Tijdens een broedvogeltelling voor de Vogelatlas Vlaanderen op 1 juni, riep een **grijs vliegenvanger** in de parktuin van een oud landhuis nabij Park den Brandt – Antwerpen (LVS).

Een mannetje **bonte vliegenvanger** zong gedurende 3 dagen (7 tot 9 mei) blijkbaar tevergeefs bij een nestkast in Park Weyninxhove – Hove (SH, SHo, KL).

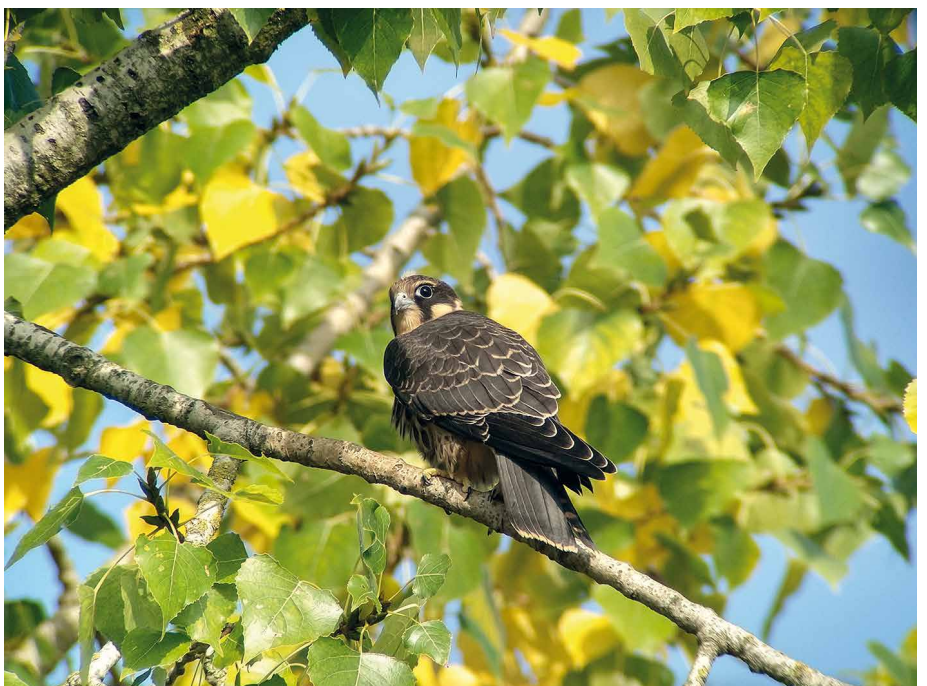
De typische zang van **wielewaal** klonk op 2 mei vanuit het Populierenbos – Hobokense Polder (GVH) en op 14 mei in Fort VII – Wilrijk (AP). Het betrof telkens doortrekkers.

De voorbije lente vlogen minimum **7 kruisbekken** over de zuidrand van Antwerpen: 5 ex op 27 mei over te wijk Christus Koningkerk – Antwerpen (MM), 1 ex op 17 juni over Wilrijk (RV) en 1 ex op 21 juni over Fort VII – Wilrijk (JoM).

Exoten

Pedro, de **geelkopcaracara**, bleef getrouw op post langs de Scheldeoever – Hoboken, weliswaar minder opvallend gezien de enige ingevoerde waarneming op 1 juli (MLe).

Op de vijver van Park Sorghvliedt – Hoboken zwommen **2 muskuseenden** op 5 mei (DJ).

Boomvalk - Foto: Maarten Mortier

Een mannetje **Carolina-eend** was op 6 mei present in het Hof ter Linden – Edegem (CVG).

Een koppel **mandarijneend** kwam tot broeden in het Park Hof ter Linden – Edegem. Vanaf 13 juli werd het wijfje met 3 jongen waargenomen (LS, TD, WVS, WJo, CVG, KM, AP, GVG, WS, JC).

Na een ongetwijfeld succesrijke broedperiode breidt de populatie **halsbandparkiet** zich steeds verder uit in het Antwerpse. Bewijs daarvan de 2235 à 2400 ex die op 29 juli werden geteld op de slaapplaats Volhardingstraat, 't Kiel – Antwerpen (MM, WDW, LVS). Meer info op blz. 23.

Een knalgele **grasparkiet** pleisterde op 4 mei op het erf van een bio-boerderij langs de Groenenhoek – Aartselaar (Klm) en een gelijkaardig gekleurde kanarie prijkte langs de Schelde-wandeweg, Polderbos – Hoboken op 24 juni (LRe).

Waarnemers

AP Anita Piessens
CVG Chantal Van Gool
DJ Danny Jonckheere
DJa David Jaminée
DR Daniel Rochtus
ES Eddie Schild
FPV Ferran Pujol Vila
FJ Frank Jacob
GB Guy Borremans
GVG Geert Van Gassen
GVH Geert Van Haute
JCe Jan Celis
JC Johan Claessens
JVV John Van de Voorde

Bonte vliegenvanger - Foto: Olivier Fuchs

JE	Joris Elst	PBa	Philip Barbaix
JJE	Jean-Jacques Espinos	PBe	Pieter Beyens
JoM	Johan Mens	PH	Peter Hofman
JPo	Jonas Pottier	PVE	Peter Van Elsacker
KDR	Kris De Rouck	RF	Roland Fromont
KLm	Katrien Lemahieu	RV	Robin Vermeylen
KM	Koen Maes	RVe	Roman Vergauwen
LR	Lise Rochtus	RY	Ria Ysenbaardt
LRe	Luk Reusens	SH	Steven Hosteyn
LS	Louis Schramme	SHo	Seppe Hosteyn
LSm	Luk Smets	SJ	Stuart Jervis
LVS	Luc Van Schoor	TD	Tom Daems
MH	Marc Hofman	WDW	Walter De Weger
MLe	Marnix Lefranc	WJo	Wim Jouret
MM	Maarten Mortier	WM	Wim Mertens
MVR	Marc Van Ruymbeke	WS	Wim Stappers
MW	Mia Willekens	WVA	Wouter Van Assche
NS	Niels Schild	WEn	Wouter Entbroucx
OF	Olivier Fuchs	WVS	Walter Van Spaendonck

Deze handelaars ondersteunen Natuurpunt Hobokense Polder

Hartelijk dank aan onderstaande handelaars en bedrijven voor de financiële ondersteuning die we van hen krijgen voor de verdere ontwikkeling van ons natuurgebied

Beenhouwerij Van der Keere	Kapelstraat 39	2660	Hoboken	03 827 53 01
Bistro Steiger 3	Zandkamp 3	2660	Hoboken	03 238 24 22
Blauwe Hond NV	Boombekelaan 1/B	2660	Hoboken	03 260 90 70
Brood & Banket bij Marc & Evi Helsen	Krekelstraat 83	2660	Hoboken	03 827 47 04
Broodjeszaak Bagatelle	Steynstraat 36	2660	Hoboken	03 825 47 44
Contrast bvba, kantoorartikelen en drukkerij	Jan Peetersstraat 2	2100	Deurne	03 326 08 28
Machineland Eyckerman	Kapelsesteenweg 127	2180	Ekeren	03 646 22 88
Rajo nv, machines voor groenzorg	Zonneke 6	9220	Hamme	052 49 73 12
Tuinaanleg Huylebroeck	Jules Pauwelstraat 50/52	2660	Hoboken	03 830 44 90
Verzekeringen en beleggingen Alert NV	Kioskplaats 62	2660	Hoboken	03 827 31 50

Ardea aan het woord ...

Beste vogelliefhebbers,

We zijn ondertussen weeral 3 maanden verder, wat vliegt de tijd toch!

Het broedseizoen is al even achter de rug. De gierzwaluwen zijn een tijdje geleden al vertrokken.

De vogeltrek komt op gang of is voor sommige al bijna afgelopen.

Graag kom ik even terug op mijn woordje in het vorige afdelingsblad, daar schreef ik dat het er voor steenuil goed uit zag. Dit bleek aanvankelijk ook zo te zijn, maar we hadden toch een nest met 4 dode pulli's. De oorzaak hebben we niet kunnen achterhalen. Mogelijk was er vergif in het spel omdat ook in een torenvalkenbak die er kortbij hing, een dode pulli te betreuren viel. In de andere nestkasten van steenuil die we nog niet hadden nagekeken, bleken er weinig tot geen jongen te zijn. Al bij al was het een gemiddeld jaar voor de steenuil.

Voor de torenvalk was het zeker geen slecht jaar. Veel van onze kasten waren bezet met 3, 4 of 5 pulli's.

Dit kan voor kerkuil niet gezegd worden: het was een rampjaar. We konden slechts 1 broedgeval vaststellen met 3 pulli. De reden is het aantal eikels aan de bomen! Dit is steeds een terugkerend scenario. We waren echter de laatste jaren verwend en dan komt de mokerslag hard aan. Je hebt goede eikeljaren en slechte. Dit heeft een zeer grote invloed op het aantal muizen (de meeste uilen eten veel jonge muizen). Daar het een zeer slecht eikeljaar was, gaf dit zeer weinig muizen en dus weinig eten voor de kerkuil die wegtrok of geen of zeer weinig eieren legde. Het broedgeval met 3 jongen zal waarschijnlijk te wijten zijn omdat er plaatselijk veel eten te vinden was voor de muizen en dus veel eten voor de kerkuil. Over de slechtvalk kan je een apart artikel lezen in dit blad. Tot zover de resultaten van onze roofvogelafdeling Aruw.

Tot mijn grootste vreugde bood er zich iemand nieuw aan, die op het Kiel de gierzwaluw in kaart zou willen brengen. Na een kennismaking en wat uitleg is Eva er meteen ingevlogen. Ze beschikt al over de eerste resultaten.

Wil je ons ook een handje toesteken, administratief, vogels spotten, plaatsen zoeken om nestkasten te hangen, ondersteunen, sponsors zoeken enz. Laat het ons gerust weten. Na een kennismaking wordt wat meer uitleg gegeven. Met de nodige ondersteuning kan je zelf op weg. Wij zoeken nog (jonge) mensen voor versterking van ons team. De meeste Ardeanen zitten tot over hun oren in het werk. Een beetje verlichting kan wonderen doen!

De kalender voor 2023 wordt opge maakt en ondanks onze onderbezettingsgraad zullen we weer heel wat

activiteiten aan jullie kunnen voorstellen. We houden nog even de spanning erin. In het volgend nummer meer hierover. Vergeet niet in te schrijven voor activiteiten bij Ardea. Dit kan nog tot de avond voor de excursie (als er nog plaats is.)

In het volgende afdelingsblad worden waarschijnlijk de resultaten bekend gemaakt van het Ardea-onderzoek voor de Vogelatlas Vlaanderen, waar heel wat mensen aan hebben deelgenomen.

Vogelwerkgroep Ardea info kan je raadplegen via www.hobokensepolder.be/vwg-ardea, of via www.zuidrand.be - ga naar Ardea, of via Facebook of Blog. Vogelverslagen zijn te raadplegen op www.hobokensepolder.be/vwg-ardea/vogelwaarnemingen

**Voor Vogelwerkgroep Ardea
Eddie Schild**

Jonge steenuil - Foto: Niels Schild

Drama bij de Kielse slechtvalken

In het artikel in de vorige editie schreven we nog dat het broedseizoen van de slechtvalken op de Christus Koningkerk normaal leek te verlopen, maar uiteindelijk draaide het toch weer anders uit.

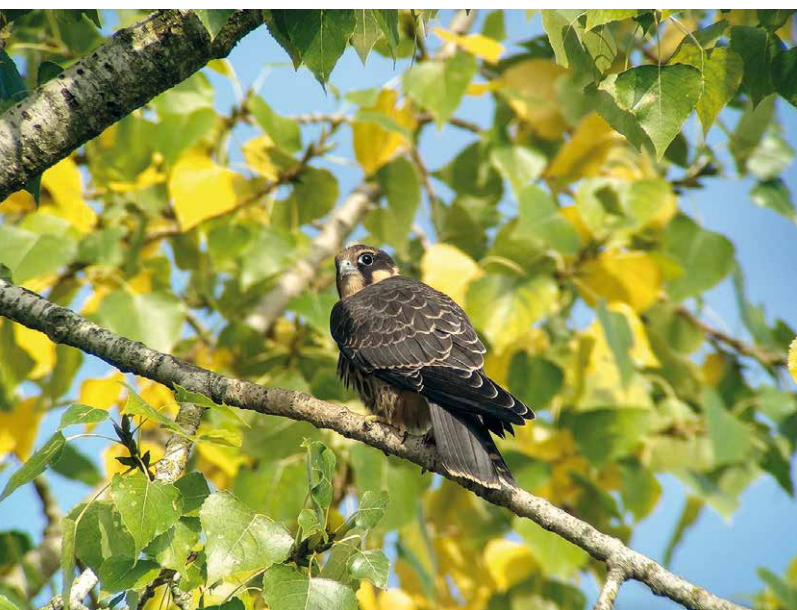
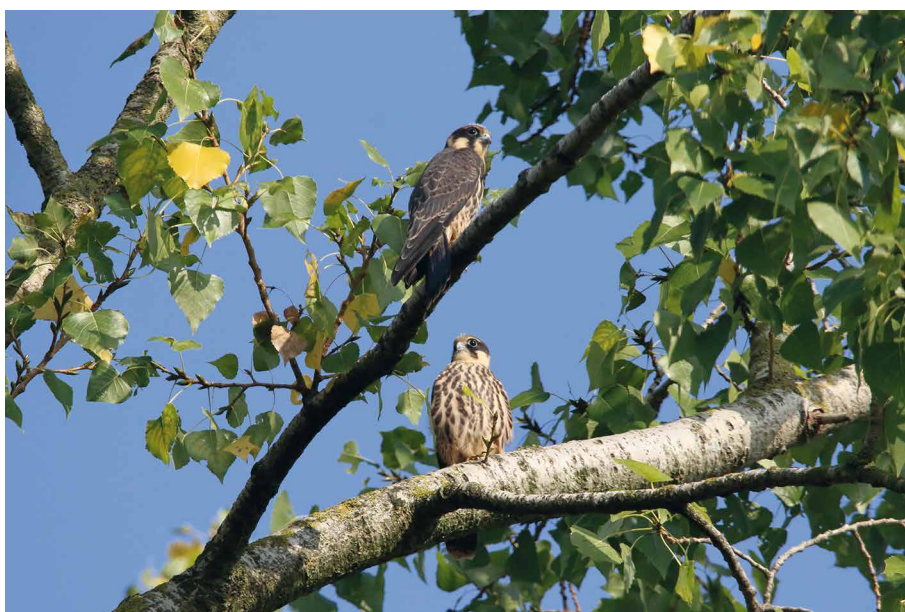
Net nadat de 2 jongen waren uitgevlogen, verdween de moeder slechtvalk en werd haar plaats ingenomen door een vreemde ongeringde slechtvalk.

Ofwel is de moeder iets overkomen en heeft deze nieuwe slechtvalk haar plaats ingenomen, ofwel is ze verjaagd of gedood door de nieuwe slechtvalk. Beide jongen werden waarschijnlijk niet aanvaard door deze nieuwe vrouw. Het jong vrouwtje vonden we natgeregend in een tuin bij de kerk en het mannetje zat op de grond aan het provinciehuis.

Beide valkjes werden daarom een tijd opgevangen in het VOC van Brasschaat en uiteindelijk samen losgelaten. Hopelijk stellen ze het goed. Het nieuwe vrouwtje bezet nu samen met de lokale man het territorium op het Kiel. Benieuwd hoe ze het er volgend jaar van afbrengen.

Geslaagd broedgeval van boomvalk in de Hobokense Polder

Net als 2 jaar geleden was er ook dit jaar een geslaagd broedsel van boomvalken in de Hobokense Polder. Deze typische zomerroofvogel broedt laat in het seizoen en is in de beginfase moeilijk te ontdekken. Een oud kraaiennest werd gebruikt en 2 jongen werden geboren en grootgebracht. Omdat tijdens de broedperiode vooral kleine vogels worden gevangen, hadden de valken niet zo veel last van de uitgedroogde plassen in de Polder. Echter als de jongen uitvliegen, oefenen ze het jagen vooral op libellen en bij een gebrek daaraan zou het kunnen dat ze snel andere oorden opzoeken. Dit is op het moment van schrijven nog niet in te schatten. Hopelijk blijft er de komende jaren meer water staan in de Polder zodat we deze fantastische roofvogels kunnen blijven bewonderen.

Teksten en foto's: Maarten Mortier

Verslag - Telling slaapplaats halsbandparkieten

Tekst en foto's: Walter De Weger

Vrijdag 29/7/2022 bij een aangenaam zomerweertje, werd er een extra telling van de slaapplaats van de halsbandparkieten op het Kiel georganiseerd door Vogelwerkgroep ARDEA. Iemand telde aan de Grote put in Ekeren de slaapplaats van deze exoot en kon daar toch 486 vogels waarnemen die daar verkozen om de nacht door te brengen.

Bij onze jaarlijkse voor- en najaartelling van vorig jaar werd er gemeld dat er aan de Grote put geen slaapplaats meer was. Dit verklaarde ook wel de zeer grote stijging van het aantal vogels die we konden noteren op de slaapplaats op het Kiel. Dit nieuwe gegeven, dat er terug een slaapplaats is in Ekeren, maakte ons nieuwsgierig, om toch eens na te gaan hoe de aantallen bij ons zouden zijn terug gelopen.

Gelukkig waren we met genoeg personen om de vogels die vanuit verschillende richtingen laag door de straten kwamen aangevlogen te tellen. Rond 21 u begon het spektakel met eerst kleine groepjes, dan zeer grote vluchten van meer dan 100 luidruchtige vogels tezamen. Om 10 u zaten ze allemaal in de 2 bomen en werd het, alsof je een volumeknop omdraaide, stil. Uiteindelijk konden we ca. 2400 lawaaierige exoten waarnemen. Het mooiste van al was dat er deze keer meer kleurmutanten bij waren. De knalgele en blauwe varianten (zie foto's) staken mooi af tussen de wolken groene halsbandparkieten die de revue passeerden. In het totaal waren er 11 gele en 9 blauwe exemplaren.

Het is wel zeer duidelijk dat ten opzichte van de vorige najaartelling, het broedseizoen van deze parkieten wel uitzonderlijk goed moet geweest zijn dit voorjaar.

Het begon allemaal heel onschuldig in 1974, toen uit het MELI park in Brussel, de halsbandparkieten samen met de Alexanderparkiet en de Monniksparkiet, vrijgelaten werden. De groene vruchten- en zaadetende exoten ver-

overden de parken en tuinen. De Alexanderparkiet en de Monniksparkiet hebben een kleine populatie ontwikkeld in het Brusselse gewest. Maar de halsbandparkiet veroverde andere plaatsen in Vlaanderen. Ook in onze regio kwam hij meer en meer voor. Velen vonden het eerst een opmerkelijke kleurrijke verschijning maar nu is het een alledaagse vogel geworden.

Op vraag van Natuurpunt, om de slaapplaatsen van deze vogels te tellen, startte Ardea in 2016 met de eerste telling van de halsbandparkieten in het Kielpark. Toen konden we 35 exemplaren tellen die knus samen in 1 boom de nacht doorbrachten. Er werd toen ook al een grotere slaapplaats gemeld aan de Grote put in Ekeren met ca. 380 vogels.

Wie had ooit gedacht dat deze vrijgelaten vogels zich zo snel aan ons milieu en weersomstandigheden zouden aanpassen. Het is wel duidelijk, dat ze weinig of geen last hebben van natuurlijke predatoren. Hun manier van onderling samenleven heeft hen het voordeel opgeleverd, dat ze het gemakkelijk kunnen opnemen tegen onze inheemse vogels, die meestal in koppeltjes een territorium proberen te verdedigen. Ook hun grootte ten opzichte van onze hollenbroeders speelt in hun voordeel. Schuw zijn deze papegaaien zeker niet. In tuinen schuiven ze mee aan, aan de rijk gevulde voedertafels die we zetten, om onze

inheemse zangvogels te helpen om de winter door te komen.

Fruitbomen in onze tuinen krijgen ook veel belangstelling van deze voor onze contreien nieuwe vogelsoort.

Wat in de nabije toekomst de impact zal zijn op onze inheemse flora en fauna valt nog niet veel over te zeggen. Misschien zal de nieuwe Broedvogelatlas meer inzicht brengen. Momenteel is in Vlaanderen nog geen schade bekend bij de fruittelers. In het Nederlandse Zeeland is dat wel al het geval. Waar in 2014 11 schadegevallen werden vastgesteld, liep het aantal klachten in 2019 op tot 17.

(Bron: CLMrapport-Schade_halsbandparkiet_fruitteelt)

Het fenomeen vogeltrek

Tekst en foto's: Walter De Weger

Gierzwaluw

Als je dit leest is de mooie zonnige zomer, met voor sommigen toch iets te hoge temperaturen, al voorbij. Het was spijtig genoeg voor de natuur een kurkdroog seizoen die de biodiversiteit niet ten goede komt. Vele planten kwamen in droogtestress terecht, of overleefden het niet. Het gevolg was dat ook de insecten het moeilijk kregen. De imago's hadden gebrek aan nectar gevende planten en de rupsen en larven hadden een tekort aan sappige jonge scheuten om op te groeien. Ook de vogels hadden het niet gemakkelijk om hun kroost van de nodige insecten te voorzien. Deze insecten geven niet alleen eiwitten die hun groei bevorderen, maar ook het nodige vocht om te overleven in deze hitte.

Om de resultaten van het broedseizoen in beeld te brengen, is er niet alleen het vaststellen van het aantal territoria en nesten in de lente, voor Meetnetten en de Broedatlas, maar ook tijdens het tellen van de trekvogels op hun tocht naar het zuiden. Bij de meeste trekvogels kan je duidelijk het verschil zien in verenpak tussen adulten en juvenielen.

En hierbij komen we bij het fenomeen vogeltrek. De meeste vogels beginnen hun trektocht omdat het voedsel schaarser wordt en de dagen al beginnen te korten wat de tijd om te foerageren inkort. We kunnen verschillende trekfasen onderscheiden. De grote

trek waar de vogels vanuit het noorden naar Afrika trekken. En de andere is een verschuivingstrek waar vogels vanuit het noorden tot bij ons komen en onze vogels meer naar het zuiden van Europa trekken langs de Middellandse Zee.

Niet alle vogels trekken op dezelfde manier. Er zijn lange afstandstrekkingen zoals gierzwaluwen en de kampioen op dat

vlak de rosse grutto die zomaar even 10.000 km aflegt met 1 tussenstop om terug op te vetten. Zij vliegen dag en nacht aan één stuk.

De meeste houden van dagetappes. Ook hier kunnen we een onderscheid maken tussen nacht- en dagvliegers. De meeste insectenetende vogels, zoals kleine karekiet, rietzanger enz., verkiezen om tijdens de nacht te vliegen om aan hun predatoren (sperwer en valken) te ontsnappen. Tijdens de ochtend landen ze om uit te rusten en te foerageren. De dagvliegers zijn vooral zaadetende vogels, roofvogels en grote vogels. Deze laatste 2 moeten het hebben van thermiek om te kunnen trekken. Op het einde van de zomer kun je al ooevaars zien opschroeven in de lucht om aan hun trektocht te beginnen. Ook de eerste roofvogel, de wespindief houdt het snel voor bekeken in ons landje. Eind augustus verkiezen ze om de wieken te nemen naar het zuiden.

Het grootste deel van de vogels beginnen aan hun trektocht naar

het zuiden als hun broedsel, al dan niet met succes, is grootgebracht. Zij vliegen in groepjes naar het zuiden, soms dicht opeen of in meer langvormige vluchten. De grotere trekkers houden er van om in V-vorm hun tocht te volbrengen. Deze manier van vliegen heeft zijn voordelen. De vogels houden zo elkaar uit de wind. Je kan ook zien dat ze elkaar regelmatig aan de kop aflossen. Voorbeelden hiervan zijn de verschillende soorten ganzen en de aalscholvers.

Er is wel 1 uitzondering, de koekoek. Deze is al vertrokken naar het zuiden aan het begin van de vakantieperiode. Hij laat het grootbrengen van zijn kroost aan onschuldige pleegouders over.

De gierzwaluwen zijn er als de kippen bij om vroeg in de zomer al terug te vertrekken. Hun aanwezigheid hier in onze contreien duurt ongeveer 100 dagen.

De grote uittocht begint toch ieder jaar midden september en gaat ononderbroken verder tot eind november met de aankomst van de wintergasten uit het hoge noorden (koperwieken, kramsvogels en eenden zoals smienten en wintertalingen).

De Vogelwerkgroep ARDEA start met de vogeltrektellingen op 1 oktober, de dag dat ook EUROBIRDWATCH georganiseerd wordt, en dit tot 13 november.

Koekoek

Onze zoogdieren

De lynx (*Lynx lynx*) - deel 2

Bert Mertens

Voedsel

Lynxen jagen voornamelijk in de schemering, al is dit afhankelijk van het moment van de dag waarop hun voornaamste prooidieren actief zijn. Het zijn geen opportunisten; ze jagen voornamelijk op hazen (*Lepus*), reeën (*Capreolus capreolus*) en gemzen (*Rupicapra rupicapra*). Ook knaagdieren, kleine hoefdieren en hoendervogels als patrijzen (*Perdix perdix*) en fazanten (*Phasianus colchicus*) worden gegrepen. Een enkele keer worden ook grotere hertensoorten gedood. De meeste dieren, waaronder hazen, worden vanuit struiken beslopen. Een groter prooidier als een ree wordt vaak vanuit een boom geslagen, waarna het dier in de keel wordt gegrepen. De lynx eet gemiddeld één kilogram per dag. In Beieren bleek uit onderzoek dat de ree driekwart van het menu uitmaakt. Omdat een ree te groot is om in één keer op te eten, kan een lynx soms zes dagen achter elkaar terugkomen naar een prooidier om hier nog van te eten. Deze kennis wordt gebruikt voor de "monitoring" van lynxen. Jagers vinden soms wel prooien van lynxen, waarna camera's geïnstalleerd kunnen worden met bewegingsmelders waarmee de lynxen gefotografeerd kunnen worden.

Een lynx is voortdurend bezig met de evaluatie van zijn territorium op basis van prooidieractiviteit. Bekend is dat lynxen wildwissels voortdurend op recente betreding inspecteren. Het is overigens niet waar dat lynxen enkel zieke en zwakkere dieren aanvallen. Ze vallen met name onoplettende dieren aan. Slechts een klein gedeelte van de aanvallen is succesvol (één op de zes), waardoor aangevallen dieren snel opletend gaan worden en de lynx zich moet verplaatsen naar een ander gedeelte van zijn territorium, waar de prooien eenvoudiger te vangen zijn.

Lynxen hebben een typisch eetpatroon: zij beginnen aan de achterzijde van hun prooien te eten. Ze keren vaak gedurende verschillende nachten terug naar een grote prooi (zoals een ree). Tussen deze periodes in bedek-

ken ze hun prooien vaak met bladeren of grond.

Voortplanting

De voortplantings-tijd bij lynxen vindt plaats van eind februari tot eind april, met een piek eind maart. Eind mei-begin juni worden de jongen geboren. Meestal worden er 2 à 3 jongen geboren, die gezoogd worden gedurende 2 tot 5 maanden. De oogjes gaan na 16 à 17 dagen open. Ze verlaten het nest voor het eerst na 4 maanden. Ze blijven ongeveer 12 maanden bij de moeder. Het mannetje helpt de eerste twee maanden mee met de zorg, door voedsel voor de moeder te brengen.

Lynxen leven solitair, maar het territorium van een mannetje kan dat van verschillende vrouwtjes overlappen. Jongen blijven ongeveer een jaar bij de moeder. Dan verlaten ze haar leefgebied en gaan op zoek naar een eigen territorium.

Een mannetje is na ongeveer 30 maanden geslachtsrijp, een vrouwtje na 22 maanden. Een lynx wordt maximaal 20 jaar oud, gemiddeld 15 jaar in het wild en 17 jaar in gevangenschap. Lynxenmoeders hebben slechts om de drie jaar een nest en paren pas opnieuw wanneer hun nakomelingen hotel mama verlaten hebben.

Voorkomen in Europa

De lynx kwam voorheen voor in grote delen van Europa, van Centraal-Frankrijk en de Pyreneeën tot de Balkan. Het dier is echter in Europa in veel streken uitgeroeid omdat hij schade zou aanrichten aan de wildstand en het vee.

Daar waar hij nog aangetroffen wordt, is het een beschermd dier. Op sommige plaatsen neemt zijn aantal zelfs weer toe, zoals nu in delen van

Europa. Vanaf 1970 werd de soort geïntroduceerd in de Alpen van Frankrijk en Zwitserland (1971), de Jura, de Vogezen en de Harz (2000). In Oost-Europa zijn ze nooit uitgeroeid geweest. In 1960 was de soort verdwenen uit West-Europa, maar nu zijn ze in de meeste landen weer aanwezig. In 2012 dook de lynx na meer dan een eeuw weer op in Hongarije, waarschijnlijk vanuit Slowakije.

België

Na circa een eeuw afwezigheid komt de lynx sinds circa 2002 weer in de noordelijke Ardennen van België voor, in onder andere Vielsalm en sinds 2005 in de Voerstreek. Dit is de noordwestelijke grens van het verspreidingsgebied en sluit aan op de populaties in de Eifel en de Vogezen. In 2020 werd een lynx in de Semoisvallei gefotografeerd.

Nog meer dan de wilde kat is de lynx gebonden aan uitgestrekte bosgebieden. Het type bos is van minder belang. Bos speelt een belangrijke rol als rustgebied, maar de sterke band wordt vooral verklaard door de jachtmethode van de lynx. Prooien worden, op de typische katachtige wijze, vanuit de dekking beslopen en besprongen. De voornaamste prooien zijn hertachtigen (met een sterke voorkeur voor ree) en haas.

De lynx is in principe nachtactief met 2 pieken in de avond- en de ochtendschemering. Lynxen verplaatsen zich soms ook overdag, vooral in de late

namiddag en de vroege ochtend. De dieren leven solitair en zijn territoriaal. De grootte van het leefgebied varieert in functie van het prooiaanbod, maar kan oplopen tot 450 km² voor mannetjes en 425 km² voor vrouwtjes.

Verspreiding

Wat het voorkomen van deze grote kat in Vlaanderen betreft, heerst er grote onzekerheid, onder meer door een aantal krantenartikelen die melding maakten van lynxen in de Voerstreek. Tussen 1989 en 1996 werden in Nederlands en Vlaams Limburg verschillende voetprenten van een grote katachtige aangetroffen, die aan lynx werden toegeschreven. Net ten noorden van Maastricht en op de Sint-Pietersberg (Riemst) zou iemand zelfs een lynx gezien hebben. In de Voerstreek werd een kalf door een groot roofdier gepakt en langs het achtereinde aangevreten. De prooiresten werden bedekt met vegetatie teruggevonden, zoals ook lynx dat doet. In diezelfde periode heeft echter ook een ontsnapte poema in de regio rondgelopen, waardoor de waarnemingen achteraf opnieuw in vraag werden gesteld.

Ook in de buurt van Sint-Truiden werd in dezelfde periode een lynx met jong gezien, maar ook van deze waarneming kan de betrouwbaarheid in vraag gesteld worden. Net zoals ten tijde van de 'Waaslandwolf', toen zelfs een betonblok voor een wolf werd aanzien, is het de vraag in hoeverre de media-aandacht voor de lynx deze 'waarnemingen' niet heeft beïnvloed. Tot op heden is er dus geen enkele 100 % zekere waarneming. Het is echter

niet uit te sluiten dat de Voerstreek, die niet zo ver ligt van de Duitse Eifel en de gebieden in Wallonië waar er zekere waarnemingen zijn, af en toe werd (wordt?) bezocht door een lynx. Zwervende dieren leggen immers vrij grote afstanden af op zoek naar een eigen leefgebied. Gezien de sterke aanwezigheid van de mens in de regio en de kleine oppervlakte van de bossen zal er wellicht nooit plaats zijn voor een vaste lynxpopulatie in Vlaanderen, maar met sporadische aanwezigheid in Zuidoost-Limburg moet toch rekening gehouden worden.

Duitsland

In Duitsland zijn er populaties in:

- Rijnland-Palts in het Pfälzer Wald, in het Frans-Duitse grensgebied, komende uit de Franse Vogezenpopulatie.
- Noordrijn-Westfalen; het Nationaal Park Eifel, aansluitend op de Pfalz en op Luxemburg en België en in Düren, niet ver van de Nederlandse grens.
- Beieren; er wordt gesproken over ongeveer 100 dieren in het grensgebied van Duitsland, Oostenrijk en Tsjechië. Afkomstig van een herintroductie in 1979.
- Hessen; sinds 1999 in Werra-Meißner-Kreis, Hanau, Spessart, Vogels-

berg. Dit zijn de meest noordwestelijke dieren van de Boheems-Beierse populatie.

- Nedersaksen; in het Nationaal Park Harz in Duitsland is de lynx geïntroduceerd tussen 2000 en 2005. Er zijn 19 dieren uitgezet. De hele Harz is nu bezet en de dieren verspreiden zich verder in een tempo van ongeveer 10 km per jaar. Inmiddels hebben enige dieren zich gevestigd in het oostelijke deel van het Wezerbergland.
- Baden-Württemberg; Zwarte Woud, Neckar-Odenwald-Kreis enkele dieren. Ze kunnen uit verschillende gebieden komen: uit de Jura, de Vogezen of uit Bohemen/Beieren.

Frankrijk en Zwitserland

In Frankrijk komt de Euraziatische lynx in een vrijwel aaneengesloten gebied voor van de Franse Voor-Alpen tot aan de grens met Duitsland. De aantallen nemen toe.

- In 1974–1975 zijn er in de Jura bij Neuchâtel (Zwitserland) ongeveer tien dieren uitgezet. In 2000 werden er 80 tot 100 dieren geteld.
- Tussen 1983 en 1988 zijn in de Vogezen 14 lynxen uitgezet (negen mannetjes en vijf vrouwtjes). In 2000 waren het er 20 à 30.

Herken de landschapsfoto's en win een prijs

Hieronder zie je foto's genomen in de Hobokense Polder. Combineer de letters in de foto's met de locatienummers in de kaart.

Mail deze combinatie ten laatste **30 november** met je naam aan ria.thys@telenet.be.

Tussen de juiste inzendingen wordt een leuke natuurprijs verloot.

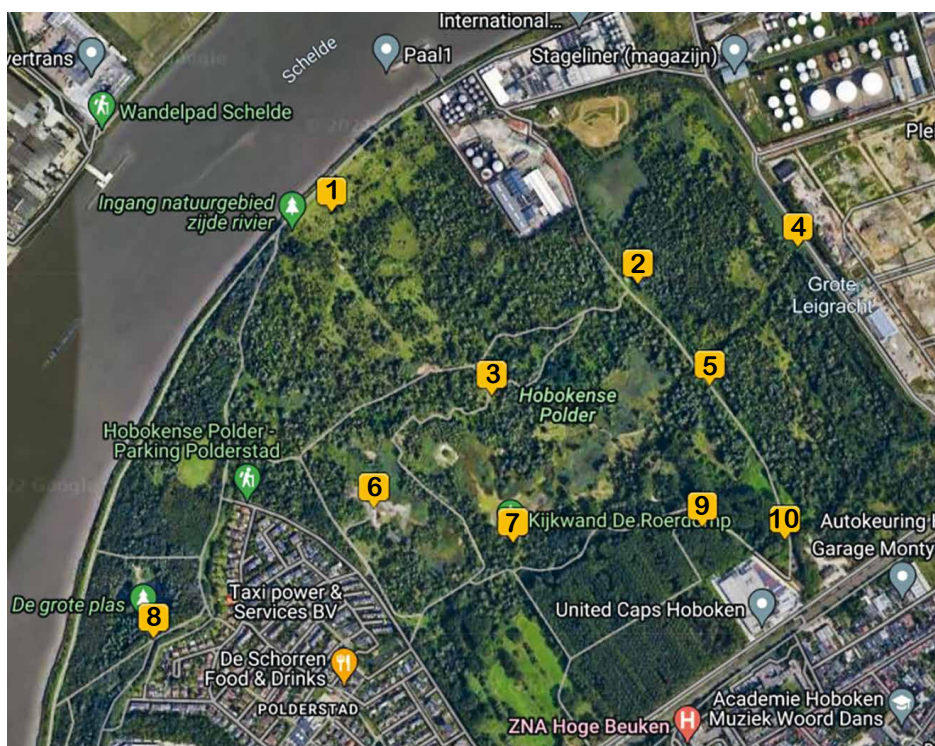

Wedstrijd julinummer:

6 vogelbekken van: smient, aalscholver, brandgans, blauwe reiger, kluut en knobbelzwaan.

De prijs gaat naar **Wim en Puk Pilate-Willems**.

Proficiat!

Activiteitenkalender

Za 1 okt	Start herfsttrektellingen
Zo 16 okt	Vogeltrek Zeeland
Zo 16 okt	Wandelingen en brunch 11 11 11
Do 20 okt	Beheervergadering CC Moretus
Za 12 nov	Halsbandparkietentelling
Do 17 nov	Bewegingsvergadering CC Moretus
Zo 4 dec	Zwerfvuilactie Hobokense Polder
Do 15 dec	Bestuursvergadering CC Moretus
Zo 18 dec	Ganzentocht Oostkust
Zo 15 jan	Polderborrelwandeling/Nieuwjaarsdrink
Zo 29 jan	Bustocht Zeeland

Natuurbeheer

Za 8 okt	Blikvelden
Za 15 okt	Hobokense Polder
Zo 23 okt	Hollebeekvallei
Za 12 nov	Blikvelden
Zo 20 nov	Hobokense Polder
Zo 27 nov	Dag van de Natuur - Hollebeekvallei
Za 10 dec	Blikvelden
Za 17 dec	Hobokense Polder

Onze Goudklompjes werken elke woensdag in de Polder (behalve in broedseizoen) en dit van 9 u tot ca 13 à 14 u.

Voor info: contacteer Peter Van Elsacker, 0486 82 27 92 - peter.vanelsacker@skynet.be

Info natuurbeheer scholen: Diane De Clercq, diane.de.clercq@skynet.be, 0486 07 39 87

Artikels voor het volgende Polderblad - met verschijningsdatum 1 januari 2023 - dienen bij de redactie te zijn op 30 november 2022 (zie Colofon, blz. 2)